

Andrew Ísheim skrivur:

Nýggja prístalið »tilfiksað« av Hagdeildini

Umboð fyri arbeidarafeløginu eru samd um, at fyriliggjandi tilfar frá Hagdeildini á ongan hátt kann geva røttu myndina av einum nýggjum tíðarhóskandi prístalsgrundarlagi

Áðrenn lögtingið fer heim á hesum sinni ætla landsstýrið at leggja trýst á lögtingslimir fyri at fáa eina nýggja prístalslóg samtykta. Grundarlagið, sum hetta lógaruppskot landsstýrisins byggir á, eru innheitingar um vorunýtisluna hjá 47 húsarhaldum í Føroyum.

Hesar innheitingar eru so ófullfíggiðar, at tær als ikki samsvara veruleikanum. Um ein granskar hetta tilfar, so visir tað seg, at hetta fyri tað mesta er »umaftur fiksað« av Hagdeildini. Ein má ógvast við, at tað í 1975 kann lata seg gera at nýta slíkt »tilfiksað« ger til eitt so týðningarmikið mál.

Umboð fyri arbeidarafeløginu hava havt fundir í Havn um prístalsmálið, og eru hesi samd um, at fyriliggjandi tilfar hjá Hagdeildini kann á ongan hátt geva ta røttu myndina av einum nýggjum tíðarhóskandi prístalsgrundarlagi. Hetta er eisini gjørt landsstýrinum greitt á fundi og í skrivi, dagfest 9. apríl í ár.

Seinasta hósdag boðaði landsstýrið umboðum fyri arbeidarafeløginu til fundar úti í Tinganesi. Landsstýrið segði orsökina til fundin vera, at arbeidarafeløginu máttu hava misskiðt lógaruppskot landsstýrisins um nýtt prístalsgrundarlag. Men hvør ið hevur misskiðt hvønn ella hvat man ivaleyst einaferð koma fram í dagsins ljós. Eitt kann sigast við vissu, at um lógaruppskot um nýgg prístal verður samtykt, so fær arbeidarafeløgin als ongar sømdir — tvørtur ímóti. Í dag er tað soleiðis vorðið, at alt skal gerast uttanum arbeidarafeløjdina. Tað kann ávisast, at tað nógaldandi prístalsgrundarlag var víðgjort og samtykt í 1952, sluppu yrkisfeløgin at luttaka við víðgerðina og har gera sína ávirkan galdandi. Hetta kann ein av núverandi landsstýrismonnum vátta, at til hesin umboðaði yrkisfelag, sum luttók í hesi víðgerð.

Viðmerkingarnar til nýggja prístalslógaruppskot landsstýrisins eru hesar, umfatandi uppskot til nýtt prístalsgrundarlag, uppskot til lögtingslóg um prístalsviðgerð av arbeidaralønnum og uppskot til setan av nevnd til

kannan av lóggávuni um prístalsfírlit.

Skrivið til landsstýrið er so ljóðandi:

Ein 7-manna nevnd við umboðum úr hesum løntakarafeløgum:

Føroya Arbeidarafelag, Havnar Arbeidsmannafelag, Føroya Handverkarafelag, Havnar Handverkarafelag, S&K, Klaksvíkar Arbeidsmannafelag, Klaksvíkar Arbeidskvinnufelag, Havnar Arbeidskvinnufelag, hevur havt høvi til at gera seg kunnuga við tey uppskot, sum landsstýrið ætla at leggja fyr tingið viðvíkjandi prístali, prístalsviðgerð o.ø. Og somuleiðis hevur nevndin sæð roknskapartilfarið, sum landsstýrið ætla at nýta til nýtt prístalsgrundarlag.

Nevndin loyvir sær at koma við hesum viðmerkingum:

Løgtingsmál nr. /1974 (vetarting): Nýtt prístalsgrundarlag
Húshaldsroknskapirnir, og serliga spyrskemaini eru so ógjølla ferd, og so litið sundurgreinaði, at hetta tilfar eftir okkara tykki ikki er nýttuligt til at geva eina sanna mynd av livikostnaðinum í dag.

Av somu orsök verður býtið sundur í vørubólkar, og útrokning av hvussu nógv hvør vørubólkar vígar av samlaða livikostnaðinum, eisini tilvildarlígt. Tey nýttu prísirnir eru frá tíðarskeiðinum september 1971 til juni 1972.

Livikostnaðurin sambært prístalinum januar 1975 er kr. 27.890,- til eitt húski við 3,7 vaksnum fólki, ella kr. 7.508 uppá fólkið.

Umrokna vit prísirnar frá 1971/72 soleiðis sum prístalshækkingin hevur verið frá januar 1972 til januar 1975, verður livikostnaðurin eftir nýggja prístalsgrundarlagnum kr. 33.503,- + 28%, ella umleið kr. 42.883,- til eitt húski við 5,8 vaksnum fólki, ella kr. 7.221,- uppá fólkið. Munurin millum bæði prístalsgrundarløgin verður, at hjá einum húski við 5,8 fólki verður tað kr. 2.440,- biligari at liva eftir nýggja grundarlagnum enn eftir nógaldandi grundarlagi.

Eftir okkara tykki kann ein yvirgongd frá einum prístals-

grundarlagi til eitt annað føra slíkar broytingar við sær í prístalsútrokningini, og harvið í prístalsviðgerðini av lønum, at vit mugu mæla frá at tað verður gjørt, uttan at málið verður kannað gjøllari fyrst.

Siðan skjýtur landsstýrið upp, at prístalið nú skal roknast av hagdeildini, undir eftirliti av einari prístalsnevnd við 3 limum, harav sorinskrivarin velur formann, og landsstýrið velur hinar báðar.

Vit meina at prístalið, eins og higartil, skal roknast av einari nevnd, har feløg okkara eru beinleiðis umboðaði, soleiðis at okkara umboðsmenn framvegis taka beinleiðis lut í útrokningini. Feløgin eiga ikki at missa tað beinleiðis eftirlit, tey á henda hátt hava við útrokningini. Og henda skipanin hevur riggað væl.

Uppskot til lögtingslóg um prístalsviðgerð av arbeidaralønnum:

Okkara krav er, sum kunnugt, at sama prístalsviðgerð í krónum og oyrum skal setast í gildi fyri allar løntakarar í Føroyum, bæði í almennum og í privatum størvum, bæði starvsfólk og tænaustmenn.

Vit kunnu ikki ganga við til, at prístalið verður sett aftur til 100.

Hetta kann fáa slíkar avleiðingar, sum eingin dugur at siggja í dag. Og her koma fleiri ivamál fram, sum uppskotið einki sigur um.

Tað hevði verið ynskiligt, at Hagdeildin gjørdi eina útrokning við prístalinum 1. januar 1975 sett til 100, og so hvørja ávirkan tað hevði á prístalið 1. apríl 1975.

Lógin frá 1961 sigur, at tað prístalið er komið niður á 100, verður eingin prístalsviðgerð. Og tað man vera út frá tí sjónarmiðinum, at tað eru vit komin niður á »normalar« prísir aftur. Men eingin kann siga, at inflationsprísirnir ídag leggja í einari »normalari« legu.

Tað kann væl hugsast, at prístalið og helst serliga við tí nýggja prístalsgrundarlagnum, fer at lækka. Men uppskotið sigur einki um, hvussu ein lækking av prístalinum skal ávirka prístalsviðgerðina av lønunum.

Vit mugu eisini mótmæla uppskotið um, at tímalønin bert skal hækkað fyri hvørji full 3 stig, sum prístalið broytist í mun til prístalið 100.

Fyri tað fyrsta meina vit ikki, at lønin kann lækka, um prístalið fer niður um 100.

Og fyri tað næsta so skulu stórar prísbroytingar til, áðrenn tær telja full 3 stig, tað prístalið verður sett frá prístalinum í dag og aftur til 100. So vilt vit skilja uppskotið skulu í dag umleið 10 núverandi prístalsstig til eitt stig eftir uppskotið. Og tað vil siga umleið 30 nógaldandi prístalsstig, áðrenn nøkur dýrtíðarviðbót verður roknad.

Og hækka prístalið 2 stig eitt fjórðingsár, má ein hækking afturat uppá 1 stig næsta fjórðingsár, áðrenn nøkur dýrtíðarviðbót verður. Og har missa lønirnar 2/3 av dýrtíðarviðbót tað fyrra fjórðingsárið.

Vit meina, at galdandi skipan við hækking og lækking av tímalønini fyri hvørt stig, sum prístalið broytist frá nógaldandi prístali, gevur tær lønarbroytingar, sum best svara til broytingarnar í vøruprisinum.

Í uppskotið um hjá landsstýrinum stendur einki um, hvussu nógv oyru skulu svara til 3 prístalsstig. Og so leingi vit ikki vita tað, kunnu vit ikki góðtaka uppskotið.

Frá 1961 til januar 1975 hevur dýrtíðarviðbótin verið 1,15 oyru fyri hvørt prístalsstig. Ikki fyrr enn í ár er hetta broytt til 1,3 oyru. Men tað man vera øllum greitt, at henda hækkingin í ár gevur okkum ikki fulla samsýning fyri tær stóru prishækkingarnar sum hava verið síðani 1961.

Tað kann eingin ivi vera um, at nógaldandi prístalsviðbót 1,3 oyru er ov lágt sett.

Kannan av lóggávuni um prístalsfírlit:

Vit skjóta upp, at løntakarafeløgin velja 3 av teim 5 lim-

unum, sum landsstýrið ætla at seta í hesa nevnd at kanna lóggávuna um prístefirlit.

Á fundinum við landsstýri seinasta hóskvöld bleiv landsstýrið biðið um at gera eina útrokning av nýggja prístalinum, har prístalið varð sett til 100 1. januar 1975, og hvørja ávirkan hetta kemur at hava á lønarlagið 1. apríl í ár. Hetta bleiv beinleiðis avvist. Ein kann í hesum sambandi freistast til at spyrja, um landsstýrið ikki er fólksins tænarari. Tað skuldi verið ein sjálvsagdur lutur, at tað øll tosa um dýrtíð og niðurgangstíðir, at landsstýrið kundi sagt okkum, hvat lønarlag samfelagið tolar í dag, bæði vinnuliga og umsitingarliga. Í nýggja prístalslógarruppskotið hjá landsstýrinum er ætlanin at ganga so vitt at taka tann vunnna rætt frá yrkisfeløgnum at vera við til at rokna prístalið út, sum er ein trygd fyri at tað ikki verður svikað við vøruneðgunum, sum tað t.d. bleiv gjørt í 1941 og 1942. Orðatakið sigur, at har ein skriðan er lópin, er onnur væntandi.

Dýrtíðarviðbót av arbeidaralønnum

Vegna tess, at eg bæði hava tosað og skrivað um at avtaka alla prístalsviðgerð av arbeidaralønnum og seta dýrtíðarviðbót í staðin samsvarandi livikostnaðinum, kann eg her ávísar, at um so hevði verið gjørt, vildu allar mánaðarlønir 1. apríl í ár vaks við umleið 80 kr. um mánaðin, og tímalønirnar við 0,40 kr. um tíman.

Eg vil enda hesa grein við eina áheitan til háttvirdu tinglimir um at gera arbeidarafeløjdini tann beina, tað lógaruppskotið um nýtt prístalsgrundarlag kemur til atkvøðugreiðslu, at krevja navnaskall, so tað verður sligið fast, hvør stuðlaði hvønn.

Kursus

i internationale folkedanse hos Svend og Anna Hamborg

Der afholdes kursus på »Føroya Studentaskúla« i dagene fra mandag den 21. til og med torsdag den 24. ds., hver aften fra kl. 19.30 til ca. 22.30.

Prisen pr. deltager er:

kr. 60,-

Nærmere oplysninger og tilmelding kan ske hos:

Elín Johannesen, tlf. 13773 efter kl. 18 og Lydia Arge, tlf. 12829.

Sidste frist fredag den 18. ds.

Galvaniserað RØR

1/2" — 3/4" — 1" — 5/4" —
1 1/2" — 2" — 2 1/2" — 3"

Allir rørlutir fáast til, hjá

P/F MARIA POULSEN

tlf. 12000 — 12001